

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

แนวทางการส่งเสริมการใช้ไตรโคเดอร์มาในการผลิตทุเรียนของเกษตรกร
อำเภอนาดิ จังหวัดปราจีนบุรี
Extension Guidelines of Trichoderma Usage in Durian Production
of Farmers in Nadi District, Prachinburi Province

เสาวลักษณ์ ไกรฉวี (Saowalak Kaichawee)¹ พลสรานู สราญรมย์ (Ponsaran Saranrom)²

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (Benchamas Yooprasert)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพทั่วไป สภาพสังคม และสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) ความรู้และแหล่งความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับไตรโคเดอร์มาของเกษตรกร 3) ความคิดเห็นต่อการใช้ไตรโคเดอร์มาในการผลิตทุเรียนของเกษตรกร 4) ความต้องการในการส่งเสริมการใช้ไตรโคเดอร์มาในการผลิตทุเรียนของเกษตรกร 5) วิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการใช้ไตรโคเดอร์มาในการผลิตทุเรียนของเกษตรกร ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในพื้นที่อำเภอนาดิ จังหวัดปราจีนบุรี ขึ้นทะเบียนเกษตรกร ปีการผลิต 2565/2566 จำนวน 172 ราย กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาร์ ยามาเน่ ที่ความคาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 121 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ใช้สถิติพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล และทำการสนทนากลุ่มจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการใช้ไตรโคเดอร์มาจากเกษตรกรผู้นำที่มีความเชี่ยวชาญสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการใช้ไตรโคเดอร์มา จำนวน 5 คน และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบในอำเภอนาดิ จำนวน 1 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 53.51 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกร ประสบการณ์ปลูกทุเรียนเฉลี่ย 8.5 ปี พื้นที่ปลูกทุเรียนเฉลี่ย 7.91 ไร่ รายได้จากการผลิตทุเรียนเฉลี่ย 107,605.26 บาท/ปี ต้นทุนชีวภัณฑ์ในการผลิตทุเรียนเฉลี่ย 1,201.89 บาท/ปี 2) เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับไตรโคเดอร์มาอยู่ในระดับมากที่สุด โดยได้รับแหล่งความรู้จากสื่อบุคคลในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และได้รับแหล่งเรียนรู้จากสื่อกิจกรรมและสื่อมวลชนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย 3) เกษตรกรมีความเห็นต่อการใช้ไตรโคเดอร์มาอยู่ในระดับมากที่สุด ในประเด็น ความมั่นใจในประสิทธิภาพ มั่นใจว่าไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพผู้บริโภค และทำให้ต้นทุเรียนแข็งแรงกว่าใช้สารเคมี 4) เกษตรกรมีความต้องการในการส่งเสริมการใช้สารไตรโคเดอร์มาด้านผู้ส่งเสริมด้านเนื้อหา และด้านวิธีการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 5) แนวทางส่งเสริมการใช้สารไตรโคเดอร์มาประกอบด้วย การสร้างกลุ่มและเครือข่ายเกษตรกร และการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบหรือเกษตรกรผู้นำเพื่อส่งเสริมการใช้ไตรโคเดอร์มาแก่เกษตรกรทั่วไป โดยใช้การเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติ และวิธีการส่งเสริมอื่นๆ ที่มีความหลากหลาย

คำสำคัญ แนวทางการส่งเสริม สารไตรโคเดอร์มา การผลิตทุเรียน

¹ นักศึกษาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช Saowalak_46@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช oh1981@gmail.com

³ รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช agasuben@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study 1) general conditions, social conditions, and economic conditions of farmers 2) knowledge and knowledge resources received about Trichoderma of farmers 3) opinions toward the use of Trichoderma in durian production of farmers 4) needs in the extension of the use of Trichoderma in durian production of farmers 5) the analysis of extension and development guidelines in the use of Trichoderma in durian production of farmers. The population of this study were 172 durian production farmers in the area of Nadi district, Prachinburi province who had registered as farmers with Nadi district office of agriculture in the production year 2022/2023. The sample size of 121 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.05 and simple random sampling method. Data were collected by conducting interview. Descriptive statistics were applied for data analysis. The 5 key informants about the extension guidelines for the use of Trichoderma. The selection was done through purposive sampling method from individuals who were able to give out information about the extension guidelines in the use of Trichoderma and 1 agricultural extension officer who were responsible for Nadi district. The results of the research found that 1) most of the farmers were male with the average age of 53.51 years old, completed primary school education, had the average experience in durian production of 8.5 years, earned the average income from durian production of 107,605.26 Baht per year, and had the cost of microbial pesticide in durian production of 1,201.89 Baht per year. 2) Farmers had knowledge regarding Trichoderma at the highest level by receiving the knowledge resources from personal media, overall, at the moderate level and by receiving the learning resource from activity media and mass media, overall, at the low level. 3) Farmers had opinions toward the use of Trichoderma highest levels of confidence in its effectiveness, assurance that it is safe for consumers' health, and the belief that it strengthens durian trees more effectively than chemical substances. 4) Farmers needed the extension in the use of Trichoderma regarding the content extensionist and method, overall, at the high level. 5) Extension guidelines in the use of Trichoderma consisted of group and network creation of farmers and the development of role model or leader farmer for the extension of the use of Trichoderma for general farmers by applying the learning and practice and other types of extension methods.

Keywords: Extension guideline, Trichoderma, Durian production

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

บทนำ

ทุเรียนเป็นผลไม้เมืองร้อน มีถิ่นกำเนิดในประเทศมาเลเซีย และได้นำมาปลูกในประเทศต่างๆ เช่น ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย ไทย เวียดนาม และพม่า เป็นต้น ในปัจจุบันทุเรียนเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญของประเทศ สถานการณ์การผลิตเพิ่มขึ้น โดยในประเทศไทยมีเนื้อที่ปลูกทุเรียนในปี 2565 เทียบกับเนื้อที่ปี 2561 เพิ่มขึ้นจาก 970,726 ไร่ เป็น 1,340,000 ไร่ คิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 38.04 และในขณะเดียวกัน ผลผลิตในปี 2565 เทียบกับปี 2561 เพิ่มขึ้น จาก 764,304 ตัน เป็น 1,246,098 ตัน คิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 63.04 ซึ่งผลผลิตทุเรียนในภาคตะวันออกต่อทั้งประเทศ มีสัดส่วนมากถึง ร้อยละ 59.03 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2566) นับได้ว่าทุเรียนในภาคตะวันออกเป็นส่วนสำคัญของประเทศ การผลิตทุเรียนในภาคตะวันออก มักประสบปัญหาโรครากเน่าโคนเน่าในทุเรียนที่เกิดจากเชื้อรา *Phytophthora palmivora* (Butler) มักระบาดหนักในช่วงเข้าสู่ฤดูฝน สภาพอากาศและสภาพดินมีความชื้นสูง เหมาะแก่การเจริญเติบโตของเชื้อรา โดยการระบาดของโรครากเน่าโคนเน่าในทุเรียนนี้ สามารถเกิดได้ในทุกช่วงอายุของทุเรียน ตลอดฤดูกาล เป็นปัญหาที่มีผลกระทบสำคัญต่อเกษตรกรเป็นอย่างมาก และเกษตรกรมักเลือกใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัด เพราะเป็นวิธีที่สะดวกและได้ผลเร็ว แต่การใช้สารเคมีนั้น มีผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรเองและผู้บริโภค

ในการป้องกันกำจัดโรครากเน่าโคนเน่าในทุเรียนและรักษาสุขภาพของเกษตรกรควรใช้สารที่ไม่เป็นอันตรายต่อตัวเกษตรกรแต่ยังสามารถควบคุมโรคพืชได้ อย่างเช่นเชื้อราไตรโคเดอร์มา ซึ่งเป็นเชื้อราชั้นสูงที่ดำรงชีวิตอยู่ในดิน เป็นศัตรูต่อราที่เป็นสาเหตุโรคพืชได้หลายชนิด เช่น โรคเมล็ดเน่า โรคเน่าระดับดิน รากเน่า หัวเน่า และโรครากเน่าโคนเน่าในทุเรียน เป็นต้น มีการศึกษาและรายงานว่าได้ผล และไม่เป็นอันตรายต่อมนุษย์

อำเภอนาดี เป็นอำเภอในจังหวัดปราจีนบุรี อยู่ในเขตภาคตะวันออก เกษตรกรได้มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่มาปลูกทุเรียนมากขึ้น นับได้ว่าเกษตรกรในอำเภอนาดีเป็นมือใหม่ในการปลูกและผลิตทุเรียน ประสบการณ์และความรู้ในการปลูกทุเรียนยังมีน้อย ขาดทักษะในการดูแลทุเรียนและยังไม่เข้าใจการจัดการปัญหาโรคราระบาดในทุเรียน เช่น การจัดการโรครากเน่าโคนเน่าในทุเรียนอย่างเหมาะสม เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดโรคราระบาดในทุเรียน ซึ่งปัจจุบันได้มีการส่งเสริมให้มีการนำสารชีวภัณฑ์มาใช้ในการดูแลรักษาทุเรียน แต่อาจด้วยปัจจัยหลายๆอย่างจึงส่งผลให้เกษตรกรยังคงไม่นำวิธีการนี้มาใช้ในแปลง และยังคงมีการใช้สารเคมีเพียงอย่างเดียว

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการใช้ไตรโคเดอร์มาในการผลิตทุเรียนของเกษตรกรอำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี เพื่อนำข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลที่ได้ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการส่งเสริมเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนเกี่ยวกับการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา รวมถึงเสนอแนวทางในการส่งเสริมที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป สภาพสังคม และสภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาความรู้และแหล่งความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับไตรโคเดอร์มาของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการใช้ไตรโคเดอร์มาในการผลิตทุเรียนของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาความต้องการในการส่งเสริมการใช้ไตรโคเดอร์มาในการผลิตทุเรียนของเกษตรกร
5. วิเคราะห์แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการใช้ไตรโคเดอร์มาในการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมากำหนดประเด็นในการศึกษา ดังนี้

1. สภาพทั่วไป สภาพสังคม และสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 สภาพทั่วไป

- เพศ - อายุ
- ระดับการศึกษา - อาชีพหลัก
- อาชีพรอง - จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

1.2 สภาพสังคม

- ประสบการณ์ปลูกทุเรียน
- การเป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร

1.3 สภาพเศรษฐกิจ

- รายได้จากการผลิตทุเรียน
- จำนวนพื้นที่ถือครอง
- รายได้จากการผลิตทุเรียน
- รายจ่ายในการผลิตทุเรียน

2. ความรู้และแหล่งความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับไตรโคเดอร์มาของเกษตรกร

2.1 ความรู้เกี่ยวกับเชื้อราไตรโคเดอร์มา

- ความรู้เกี่ยวกับไตรโคเดอร์มา
- การผลิตไตรโคเดอร์มา
- การใช้ไตรโคเดอร์มา

2.2 แหล่งเรียนรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับไตรโคเดอร์มา

- สื่อบุคคล
- สื่อกิจกรรม
- สื่อมวลชน

แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนการใช้ไตรโคเดอร์มาในการผลิตทุเรียนของเกษตรกรอำเภอชาติ จังหวัดปราจีนบุรี

3. ความคิดเห็นต่อการใช้ไตรโคเดอร์มาในการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

ความคิดเห็นต่อการผลิตและการใช้ไตรโคเดอร์มาในด้านต่างๆ ได้แก่

3.1 เจ้าหน้าที่	3.2 ผู้นำชุมชน
3.3 เพื่อนบ้านนิยมใช้	3.4 มั่นใจในประสิทธิภาพ
3.5 ประหยัด	3.6 หาซื้อง่าย
3.7 ผลิตได้เอง	3.8 ราคาถูกมาตรฐานการเกษตร
3.9 ไม่เป็นอันตรายต่อมนุษย์	

4. ความต้องการในการส่งเสริมการใช้ไตรโคเดอร์มาในการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

- 4.1 ผู้ส่งเสริม
- 4.2 เนื้อหาสาระ
- 4.4 วิธีการส่งเสริม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14 The 14th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรที่ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในอำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอนาดี ปี 2565/2566 จำนวนทั้งสิ้น 172 คน โดยผู้วิจัยได้คำนวณหากลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ ที่ระดับความคลื่อน 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 121 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สภาพทั่วไป สภาพสังคมและสภาพเศรษฐกิจ และสภาพการผลิตทุเรียนของเกษตรกร ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับไตรโคเดอร์มาของเกษตรกร ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการใช้ไตรโคเดอร์มาในการผลิตทุเรียนของเกษตรกร ตอนที่ 4 ความต้องการในการส่งเสริมการใช้ไตรโคเดอร์มาของเกษตรกร ทดสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยโดยวัดค่าความตรง โดย IOC ได้ค่าเท่ากับ 0.93 และทดสอบความเที่ยงหาค่า Cronbach's alpha ในตอนที่ 3 ได้ค่า 0.728 และตอนที่ 4 ได้ค่า 0.716 ตามลำดับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ใช้ค่าคะแนนคะแนนน้ำหนักเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ในการแปลผล ดังนี้ 1.00-1.80=ระดับน้อยที่สุด 1.80-2.60=ระดับน้อย 2.61-3.40=ระดับปานกลาง 3.41-4.20=ระดับมาก และ 4.21-5.00=ระดับมากที่สุด ส่วนข้อมูลการสนทนากลุ่ม ที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือ เกษตรกรผู้นำที่มีความรู้ในการปลูกทุเรียน จำนวน 5 ราย และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจำนวน 1 ราย นำมาวิเคราะห์เนื้อหาแนวทางในการส่งเสริมการใช้ไตรโคเดอร์มาในการผลิตทุเรียน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการใช้สารไตรโคเดอร์มาในการผลิตทุเรียนของเกษตรกร อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพทั่วไป สภาพสังคม สภาพเศรษฐกิจ และสภาพการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

ผลการวิจัย พบว่า สภาพทั่วไป เกษตรกรร้อยละ 53.7 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 53.51 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 96.7 ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นหลัก ร้อยละ 90.1 ไม่มีอาชีพรอง จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.31 คน สภาพทางสังคม พบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์ในการผลิตทุเรียนเฉลี่ย 8.50 ปี ร้อยละ 52.1 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร สภาพทางเศรษฐกิจ พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ถือครองทั้งหมดเฉลี่ย 9.64 ไร่ พื้นที่ปลูกทุเรียนทั้งหมดเฉลี่ย 7.91 ไร่ รายได้จากการผลิตทุเรียนเฉลี่ย 107,605.26 บาท ต้นทุนในการผลิตทุเรียนเฉลี่ย 37,783.26 บาท ประกอบด้วย ค่าแรงงานเฉลี่ย 17,580.36 บาท ค่าปุ๋ยเฉลี่ย 10,294.21 บาท ค่าใช้จ่ายสารเคมีในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชเฉลี่ย 3,917.65 บาท ค่าใช้จ่ายสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชเฉลี่ย 523.44 บาท ค่าใช้จ่ายสารเคมีในการป้องกันโรคพืชเฉลี่ย 4,125.45 บาท ค่าใช้จ่ายสารชีวภัณฑ์ในการป้องกันโรคพืชเฉลี่ย 727.83 บาท ค่าใช้จ่ายสารเคมีในการป้องกันวัชพืชเฉลี่ย 678.57 บาท

2. ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับสารไตรโคเดอร์มาของเกษตรกร

เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับเชื้อราไตรโคเดอร์มาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 16.95 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน แบ่งเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเชื้อราไตรโคเดอร์มา ความรู้น้อยที่สุด คือเชื้อราไตรโคเดอร์มาเป็นราที่พบได้ทั่วไปในดิน เศษซากพืช ซากสัตว์ อินทรีย์วัตถุและบริเวณรากพืช ประเด็นการผลิตเชื้อราไตรโคเดอร์มาน้อยที่สุด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

คือการบ่มเชื้อรา ต่อมบ่มในที่แสงสว่างเพียงพอและอากาศถ่ายเท 5-7 วัน จึงสามารถนำไปใช้ได้ ประเด็นการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาน้อยที่สุด คือการผสมน้ำฉีดยา ควรใช้เชื้อรา 1 กิโลกรัม ต่อน้ำ 100 ลิตร

แหล่งความรู้ ประกอบด้วย ประเด็นแหล่งเรียนรู้ 4 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นสื่อบุคคล ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.21) เมื่อพิจารณาพบว่าอยู่ในระดับมาก 2 แหล่ง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้นำชุมชน ระดับน้อย 2 แหล่ง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ภาคเอกชน และ เกษตรกรต้นแบบ SF/YSF ประเด็นสื่อกิจกรรมภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.31) เมื่อพิจารณาพบว่า ระดับปานกลาง 2 แหล่ง ได้แก่ การประชุมสัมมนา และการอบรม ระดับน้อย 1 แหล่ง ได้แก่ การศึกษาดูงาน ระดับน้อยที่สุด 1 แหล่ง ได้แก่ การจัดงานวันสาธิต ประเด็นสื่อมวลชนภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย (2.45) เมื่อพิจารณาพบว่า ระดับปานกลาง 2 แหล่ง ได้แก่ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์, สารสารหรือหนังสือพิมพ์ ระดับน้อย 3 แหล่ง ได้แก่ วิทยุ หอกระจายข่าว และเอกสารความรู้จากหน่วยงานราชการ และประเด็นสื่อออนไลน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.69 เมื่อพิจารณาพบว่า ระดับมาก 2 แหล่ง ได้แก่ ยูทูบ (YouTube) และเฟซบุ๊ก (Facebook) ระดับปานกลาง 1 แหล่ง ได้แก่ ไลน์ (Line) และระดับน้อยได้แก่ เว็บไซต์ต่างๆ

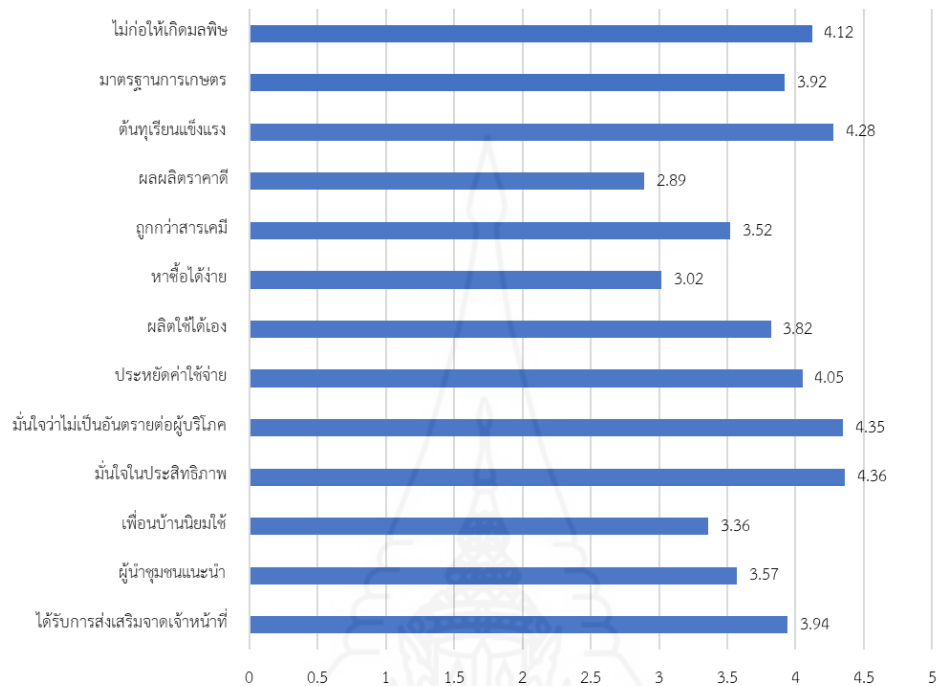
3. ความคิดเห็นต่อการใช้สารไตรโคเดอร์มาในการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

การศึกษาความคิดเห็นต่อการใช้สารไตรโคเดอร์มาในการผลิตทุเรียนของเกษตรกร พบว่ามีความคิดเห็นภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.83) โดยประเด็นที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ มั่นใจในประสิทธิภาพ มั่นใจว่าไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพผู้บริโภค และ ทำให้ต้นทุเรียนแข็งแรงกว่าใช้สารเคมี ความคิดเห็นระดับมาก 6 ประเด็น ได้แก่ ได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชนแนะนำ ประหยัดค่าใช้จ่าย สามารถผลิตใช้ได้เอง ราคาถูกกว่าสารเคมี มาตรฐานการเกษตร และ ไม่ก่อให้เกิดมลพิษเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ความคิดเห็นระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ เพื่อนบ้านนิยมใช้ และสามารถหาซื้อได้ง่าย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

ภาพที่ 2 ระดับความคิดเห็นต่อการใช้สารไตรโคเดอร์มาของเกษตรกร

4. ความต้องการในการส่งเสริมการใช้สารไตรโคเดอร์มาของเกษตรกร

ผลการศึกษาความต้องการในการส่งเสริมการใช้สารไตรโคเดอร์มาในการผลิตทุเรียนของเกษตรกร พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยอยู่ระดับมากที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้ส่งเสริม (ค่าเฉลี่ย 4.24) และอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ ปัจจัยด้านเนื้อหาสาระ (ค่าเฉลี่ย 4.03) และปัจจัยด้านวิธีการ (ค่าเฉลี่ย 3.57) เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่ามีระดับความต้องการมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ผู้เชี่ยวชาญหรืออาจารย์จากมหาวิทยาลัย และเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ภาพที่ 3 ระดับความคิดเห็นต่อการใช้สารไตรโคเดอร์มาของเกษตรกร

5. แนวทางการส่งเสริมการใช้ไตรโคเดอร์มาของเกษตรกร

การศึกษาวិเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม และการจัดการสนทนากลุ่ม นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นแนวทางส่งเสริมการใช้ไตรโคเดอร์มาในการผลิตทุเรียนของเกษตรกรอำเภออนาคั จังหวัดปราจีนบุรีประกอบด้วย 4 ประเด็น ดังนี้

1) ด้านสภาพทั่วไป สังคม และเศรษฐกิจ ได้แนวทาง พัฒนาการสร้างกลุ่มและเครือข่าย วิธีการส่งเสริม คือ อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มประโยชน์ของการรวมกลุ่ม และสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มสร้างเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนเป้าหมายเพื่อ เพิ่มอำนาจการต่อรอง ลดต้นทุนการผลิต สร้างความสามัคคี สร้างความมั่นคงและยั่งยืน

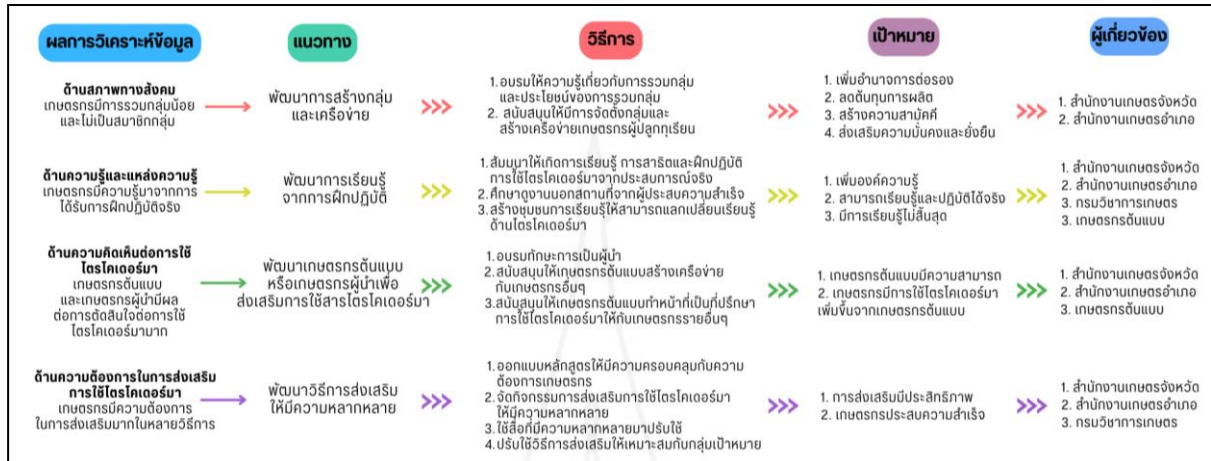
2) ด้านความรู้และแหล่งความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับไตรโคเดอร์มา ได้แนวทาง พัฒนาการเรียนรู้โดยการฝึกปฏิบัติ มีวิธีการ คือ มีการจัดสัมมนาให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสาธิตและฝึกปฏิบัติการใช้ไตรโคเดอร์มาจากประสบการณ์จริง ส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่จากเกษตรกรหรือผู้ที่ประสบความสำเร็จ และสร้างชุมชนการเรียนรู้ให้สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านไตรโคเดอร์มา เป้าหมายเพื่อเพิ่มองค์ความรู้สามารถเรียนรู้และปฏิบัติได้จริง และให้มีการเรียนรู้อย่างไม่สิ้นสุด

3) ด้านความคิดเห็นต่อการใช้ไตรโคเดอร์มา ได้แนวทาง พัฒนาเกษตรกรต้นแบบหรือเกษตรกรผู้นำเพื่อส่งเสริมการใช้ไตรโคเดอร์มา วิธีการคือ อบรมทักษะการเป็นผู้นำ การจัดการทีม การสร้างแรงจูงใจ และการจัดสินใจ สนับสนุนให้เกษตรกรต้นแบบสร้างเครือข่ายกับเกษตรกรอื่นๆ และสนับสนุนให้เกษตรกรต้นแบบทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาการใช้ไตรโคเดอร์มาให้กับเกษตรกรรายอื่น เป้าหมายเพื่อพัฒนาเกษตรกรต้นแบบให้มีความสามารถ และเกษตรกรมีการใช้ไตรโคเดอร์มาเพิ่มมากขึ้น

4) ด้านความต้องการในการส่งเสริมการใช้ไตรโคเดอร์มาพัฒนาวิธีการส่งเสริมให้มีความหลากหลาย วิธีการคือ ออกแบบหลักสูตรการส่งเสริมให้มีความครอบคลุม จัดกิจกรรมให้มีความหลากหลาย ใช้สื่อที่มีความหลากหลายมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เป้าหมายเพื่อให้การส่งเสริมมีประสิทธิภาพ และเกษตรกรประสบความสำเร็จ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

ภาพที่ 5 แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนากาใช้เทคโนโลยีในการผลิตทุเรียนของเกษตรกร
อำเภอชาติ จังหวัดปราจีนบุรี

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทั่วไป สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร

เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 53.51 สอดคล้องกับการวิจัยของสรารุช ชลหาญ (2564, น.62) การส่งเสริมการผลิตทุเรียน
พื้นเมืองคุณภาพในจังหวัดภูเก็ต พบว่าเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 50.70 ปี แสดงให้เห็นได้ว่า เกษตรกรมีอายุที่เข้าสู่วัยสูงอายุ และ
เข้าใกล้สู่วัยเกษียณมากขึ้น ถ้าเทียบกับเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) จะมีอายุในช่วง 17 - 45 ปี โดยกรม
ส่งเสริมการเกษตร ได้มีโครงการส่งเสริมเคหกิจในครัวเรือนเกษตรกรสูงวัย วัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกรมีการเตรียมความพร้อม
เข้าสู่สังคมเกษตรกรรมสูงวัยต่อไป เกษตรกรร้อยละ 52.1 ไม่มีการเป็นสมาชิกหรือสถาบันเกษตรกร แตกต่างจากผลงานวิจัย
ของสรารุช ชลหาญ (2567, น.53) พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 43.8 เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ เนื่องจากเกษตรกรในพื้นที่อำเภอ
ชาติยังขาดความรู้ความเข้าใจในการรวมกลุ่ม หรือกลุ่มที่มีอยู่ยังขาดความเข้มแข็ง

เกษตรกรร้อยละ 52.1 ไม่มีการเป็นสมาชิกหรือสถาบันเกษตรกร แตกต่างจากผลงานวิจัยของสรารุช ชลหาญ
(2567, น.53) พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 43.8 เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ เนื่องจากเกษตรกรในพื้นที่อำเภอชาติยังขาดความรู้ความ
เข้าใจในการรวมกลุ่ม หรือกลุ่มที่มีอยู่ยังขาดความเข้มแข็ง จึงส่งผลให้เกษตรกรส่วนใหญ่ของอำเภอชาติ ยังไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใด
เลยซึ่งการรวมกลุ่มของเกษตรกรจะส่งผลให้เกษตรกรความสามัคคี และมีแนวโน้มในการใช้สารเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น

เกษตรกรมีรายได้ในการผลิตทุเรียนเฉลี่ย 107,605.26 บาท และมีต้นทุนในการผลิตทุเรียนทั้งหมดเฉลี่ย 37,789.26
บาท ต้นทุนในการผลิตต่ำ เมื่อเทียบกับต้นทุนในการผลิตทุเรียนในพื้นที่อื่น แสดงให้เห็นว่าพื้นที่เกษตรกรรมในพื้นที่อำเภอชาติมี
การใช้ต้นทุนในการการผลิตน้อยกว่า ซึ่งอาจเป็นเพราะมีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนเฉลี่ย 8.50 ปี ในขณะที่มีพื้นที่ปลูก
ทุเรียนเฉลี่ย 7.91 ไร่ การจัดการแรงงานในครัวเรือนมีความเหมาะสมต่อการผลิตทุเรียนในพื้นที่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

2. ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับไตรโคเดอร์มาของเกษตรกร

จากการศึกษาความรู้ เกษตรกรร้อยละ 70.3 มีความรู้เกี่ยวกับไตรโคเดอร์มาทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ทั่วไป การผลิต และการใช้ไตรโคเดอร์มา อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับไตรโคเดอร์มาที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่องของเจ้าหน้าที่เกิดประสิทธิผลสูง โดยประเด็นที่เกษตรกรตอบถูกต้องทั้งหมด คือ ความรู้ทั่วไปเรื่องไตรโคเดอร์มาไม่เป็นอันตรายต่อมนุษย์ อาจเป็นเพราะเกษตรกรมีความรู้และสนใจในสุขภาพและสิ่งใกล้ตัวจึงน่าสนใจ และ ความรู้การผลิตเมื่อใส่หัวเชื้อไตรโคเดอร์มา ต้องรดปากถุงให้แน่น และใช้เข็มเจาะบริเวณใต้ถุงให้มีรูระบาย ประมาณ 20-30 รู อาจเป็นเพราะขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาปฏิบัติที่สามารถปฏิบัติได้ทุกคนจึงทำให้เกษตรกรสามารถปฏิบัติได้นั่นเอง

แหล่งความรู้ที่ได้รับ เกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อออนไลน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งขัดแย้งกับผลงานวิจัยของกันยารัตย์ อ่วมภักดี (2563, น. 47) ศึกษาการส่งเสริมการใช้ไตรโคเดอร์มาของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก มีเกษตรกรเพียงร้อยละ 23.6 ที่ได้รับความรู้เกี่ยวกับเชื้อราไตรโคเดอร์มาจากอินเทอร์เน็ต แสดงให้เห็นว่าสื่อออนไลน์เป็นที่นิยมอย่างมากและเกษตรกรสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ดีขึ้นกว่าในอดีต เมื่อเกษตรกรมีความสนใจในเรื่องของไตรโคเดอร์มาจะสามารถสืบค้นได้ทันทีจากอินเทอร์เน็ตนั่นเอง

3. ความคิดเห็นต่อการใช้ไตรโคเดอร์มาในการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

3.1 ความคิดเห็นด้านสังคม

เกษตรกรมีระดับความเห็นด้วยในการใช้ไตรโคเดอร์มา ด้านสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.92) โดยเมื่อดูประเด็นย่อย พบว่าความคิดเห็นที่น้อยที่สุดคือ เพื่อนบ้านนิยมใช้ แสดงให้เห็นว่า เพื่อนบ้านมีผลต่อการตัดสินใจในการใช้ไตรโคเดอร์มา น้อยที่สุด ขัดแย้งกับการวิจัยของศุภวิชญ์ สาสะเดาะห์ (2563, น.71) ศึกษาการส่งเสริมการใช้ไตรโคเดอร์มาของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน อำเภอเมืองปราจีนบุรี จังหวัดปราจีนบุรี เกษตรกร มีความเห็นเกี่ยวกับการใช้ไตรโคเดอร์มา ด้านสังคม ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.18) อาจเป็นเพราะเกษตรกรในพื้นที่อำเภอนาดี ไม่มีการรวมกลุ่มหรือสมาชิกกลุ่มใดๆ จึงทำให้เกษตรกรมีความคิดเห็นต่อการที่เพื่อนบ้านนิยมใช้น้อยที่สุด

3.2 ความคิดเห็นด้านเศรษฐกิจ

เกษตรกรมีระดับความเห็นด้วยในการใช้ไตรโคเดอร์มาด้านเศรษฐกิจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.46) โดยเมื่อดูในประเด็นย่อย พบว่ามีประเด็นที่เห็นด้วยน้อยที่สุดคือสามารถหาซื้อได้ง่าย ใกล้เคียงกับ ศุภวิชญ์ สาสะเดาะห์ (2563, น.71) ที่พบว่าเกษตรกรมีความเห็นประเด็นที่ว่า ตัดสินใจใช้ไตรโคเดอร์มาเพราะหาซื้อได้ง่ายน้อย อาจเป็นเพราะการส่งเสริมการใช้ไตรโคเดอร์มาให้กับเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตรเน้นที่ให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ จึงส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตเชื้อสดไตรโคเดอร์มาใช้เองจากหัวเชื้อไตรโคเดอร์มาที่สนับสนุนจากกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งไม่มีจำหน่ายทั่วไป จึงทำให้เกษตรกรหาซื้อลำบากหากต้องการผลิตเชื้อสดใช้เอง

3.3 ความคิดเห็นด้านกายภาพ

เกษตรกรมีระดับความคิดเห็นด้วยในการใช้ไตรโคเดอร์มาด้านกายภาพในภาพรวมอยู่ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.10) สอดคล้องกับศุภวิชญ์ สาสะเดาะห์ (2563, น.71) ที่พบว่าเกษตรกรมีความเห็นเกี่ยวกับการใช้ไตรโคเดอร์มาด้านกายภาพภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อดูในประเด็นย่อย พบว่าความคิดเห็นมากที่สุดคือทำให้ต้นทุเรียนแข็งแรงกว่าใช้สารเคมี แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีความรู้และเข้าใจในเรื่องของไตรโคเดอร์มา

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

4. ความต้องการในการส่งเสริมการใช้ไตรโคเดอร์มาของเกษตรกร

ผลการศึกษา พบว่า ความต้องการการส่งเสริมการใช้ไตรโคเดอร์มาในการผลิตทุเรียนของเกษตรกร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งความต้องการส่งเสริมในด้านต่างๆ คือ ด้านผู้ส่งเสริม ด้านเนื้อหา และด้านวิธีการส่งเสริม ตามลำดับ

1) ด้านผู้ส่งเสริม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเข้าไปส่งเสริม เนื่องจากเกษตรกรมีความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ และเชื่อมั่นในความสามารถเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรจึงเปิดใจให้กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้ง่าย ดังนั้นนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลจึงควรเข้าส่งเสริมการใช้ไตรโคเดอร์มาในพื้นที่ของตนมากที่สุด

2) ด้านเนื้อหา พบว่า เกษตรกรมีความต้องการในการส่งเสริมด้านความรู้ทั่วไปมากที่สุด สอดคล้องกับการการวัดผลความรู้ของเกษตรกรในตอนที่ 2 ที่เกษตรกรยังขาดความรู้ในเรื่องของข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับไตรโคเดอร์มาในเรื่องของไตรโคเดอร์มาเป็นราที่พบได้ทั่วไปในดิน เศษซากพืชซากสัตว์ อินทรีย์วัตถุและบริเวณรากพืช

3) ด้านวิธีการส่งเสริม พบว่าเกษตรกรมีความต้องการในการส่งเสริมด้านวิธีการอยู่ในระดับมาก โดยต้องการการส่งเสริมแบบบุคคลปานกลางโดยมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่เข้าไปเยี่ยมเยียนมากที่สุด แต่อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีจำนวนน้อยกว่าเกษตรกร ดังนั้นวิธีการส่งเสริมที่เหมาะสมต่อความต้องการของเกษตรกรตามนโยบายกรมส่งเสริมการเกษตร ในคู่มือและวิธีการปฏิบัติงานระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System) (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2560. น.7) ที่อธิบายว่า การส่งเสริมการเกษตรได้ใช้ระบบการฝึกอบรมและเยี่ยมเยียนเกษตรกรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ภายใต้ข้อจำกัดของทรัพยากรทั้งด้านอัตราค่าจ้าง งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ

5. แนวทางการส่งเสริมการใช้ไตรโคเดอร์มาของเกษตรกร

จากผลการศึกษาพบว่า มีแนวทางในการส่งเสริมการใช้ไตรโคเดอร์มา แบ่งออกเป็น 4 แนวทาง ได้แก่

1) พัฒนาการสร้างกลุ่มและเครือข่ายแก่เกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับบริบทเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดปรางจินบุรี ที่เกษตรกรยังขาดการรวมกลุ่ม โดยการรวมกลุ่มจะส่งเสริมให้เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน มีการเชื่อมโยงกัน ส่งผลให้การส่งเสริมมีประสิทธิภาพขึ้น ตามแนวทางการส่งเสริมของกรมส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ การรวมกลุ่มแบบแปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นต้น (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2566)

2) พัฒนาความรู้จากการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ สอดคล้องกับผลการศึกษาความรู้ของเกษตรกรและความต้องการในการส่งเสริมของเกษตรกร ซึ่งเรียกได้ว่าความรู้ที่เกิดจากการได้ทดลองฝึกปฏิบัติ เป็นความรู้ประเภทฝังลึก เป็นทักษะหรือความรู้เฉพาะตัวของแต่ละบุคคล

3) พัฒนาเกษตรกรต้นแบบหรือเกษตรกรผู้นำเพื่อส่งเสริมการใช้สารไตรโคเดอร์มา จากผลการศึกษาผู้นำเกษตรกรมีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจใช้ไตรโคเดอร์มาของเกษตรกรมาก ฉะนั้นหากจะต้องการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการใช้ไตรโคเดอร์มา จึงต้องเริ่มจากการพัฒนาเกษตรกรต้นแบบหรือเกษตรกรผู้นำให้เป็นที่ยอมรับถึงผลลัพธ์ต่อไป

4) พัฒนาวิธีการส่งเสริมให้มีความหลากหลาย เกษตรกรมีความต้องการในการการส่งเสริมที่หลากหลาย เพราะฉะนั้นการส่งเสริมการเกษตรในปัจจุบัน จำเป็นจะต้องมีการบูรณาการและเชื่อมโยงวิธีการให้หลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการ ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการส่งเสริมการใช้ไตรโคเดอร์มาในการผลิตทุเรียนจึงจะต้องมี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14

The 14th STOU National Research Conference

การส่งเสริมให้สอดคล้องไม่ว่าจะเป็น ส่งเสริมให้เกษตรกรเด็กการรวมกลุ่ม พร้อมด้วยให้มีกิจกรรมฝึกปฏิบัติ และจัดทำแปลงเกษตรกรต้นแบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1.1 จากการศึกษาสภาพทั่วไปของเกษตรกรอำเภอนาดี พบว่าเกษตรกรยังไม่ค่อยมีการรวมกลุ่ม ไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันที่มากพอ จึงควรมีการรวมกลุ่ม หรือจัดตั้งกลุ่ม อย่างเช่น กลุ่มแปลงใหญ่ เพื่อสร้างความเข้มแข็ง สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งการผลิตทุเรียนและการใช้ไตรโคเดอร์มาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 จากการศึกษาความรู้ของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรได้รับความรู้จากสื่อกิจกรรมน้อย ฉะนั้นควรมีการจัดกิจกรรมศึกษาดูงาน และการศึกษาเรียนรู้ผ่านเกษตรกรต้นแบบ หรือเกษตรกรผู้นำในพื้นที่ เพื่อเพิ่มทักษะและความรู้ รวมทั้งมีการจำแปลงต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ

2. ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่

2.1 ด้วยเกษตรกรที่มีความหลากหลาย ประกอบกับเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรดำเนินการส่งเสริมการใช้ไตรโคเดอร์มาโดยการเลือกใช้วิธีการให้เหมาะสมกับเกษตรกร การศึกษาในครั้งนี้พบว่า เกษตรกรมีความต้องการให้มีการส่งเสริมผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด ฉะนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรการส่งเสริมที่หลากหลายและพัฒนาทักษะให้ทันต่อสถานการณ์

3. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.1 จากการศึกษาความต้องการในการส่งเสริมการใช้ไตรโคเดอร์มา พบว่าเกษตรกรมีความต้องการ และมีการรับรู้ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตมากขึ้น ดังนั้นสำนักงานเกษตรจังหวัด หรือสำนักงานเกษตรอำเภอ ควรจัดทำสื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์การใช้ไตรโคเดอร์มา โดยเผยแพร่ผ่านช่องทางต่างๆ โดยเฉพาะช่องทางออนไลน์ให้มากขึ้น

3.2 กรมวิชาการเกษตร ควรมีการศึกษา พัฒนางานวิจัยในเรื่องของการผลิตและการใช้ไตรโคเดอร์มาให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร

4. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

4.1 ควรมีการวิจัยในพื้นที่อื่นที่มีการปลูกทุเรียน เพื่อจะได้งานวิจัยหลายๆ งานวิจัยกำหนดแนวทางการส่งเสริมการใช้ไตรโคเดอร์มาในการผลิตทุเรียนของกรมส่งเสริมต่อไปได้

4.2 ควรศึกษาถึงปัญหาในการใช้สารไตรโคเดอร์มาของเกษตรกร เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการส่งเสริม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 14
The 14th STOU National Research Conference

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2566). การส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร. แนวทางและกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน.

กรมส่งเสริมการเกษตร, กรุงเทพมหานคร.

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2560). คู่มือและวิธีการปฏิบัติงานระบบส่งเสริมการเกษตร (T&V System).

บริษัท นิวัตรมตาการพิมพ์ (ประเทศไทย) จำกัด, กรุงเทพมหานคร.

กันยารัตย์ อ่วมภักดี (2562). การส่งเสริมการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาของเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าว อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ศุภวิชญ์ สาสะเดาะห์ (2563). การส่งเสริมการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน อำเภอเมืองปราจีนบุรี จังหวัดปราจีนบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

สรารัฐ ชลหาญ (2563). การส่งเสริมการผลิตทุเรียนพื้นเมืองคุณภาพ ในจังหวัดภูเก็ต (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2566). แนวโน้มและสถานการณ์การผลิตทุเรียนในประเทศไทย.

สืบค้นจาก <https://mis-app.oae.go.th/product/ทุเรียน>.